

Statens Planteavlsforsøg**Meddelelse nr. 1745****85. årgang****8. september 1983**

Udgivet af Statens Planteavlsudvalg

*Havebrugscentret, Institut for Landskabsplanter, Hornum, 9600 Års***Sortsforsøg med solbær****I. Groven**

Ved at afprøve 8 solbærssorter, der ikke tidligere har været med i danske forsøg, og sammenligne dem med 'Risager', har man fået et udtryk for, hvilke af disse sorter der eventuelt kan tænkes anvendt til erhvervsmæssig dyrkning.

Udbyttmålinger og bedømmelser i marken, samt råvareanalyser og smagsbedømmelser i laboratorium har vist, at sorterne 'Ben Nevis' og 'Ben Lomond' begge var meget velegnede.

'Risager' er god i privathaver, pga. dens modstandsdygtighed mod sygdomme og dens behagelige smag.

I 1977 blev der ved Statens Forsøgsstation, Hornum (Institut for Landskabsplanter) plantet et forsøg med solbærssorter, der i Danmark og i udlandet havde vist gode egenskaber. Det nye sortsmateriale, der var af skotsk, engelsk, tysk og svensk oprindelse, har omfattet sorterne: 'Ben Nevis', 'Ben Lomond', 'Malling Jet', 'Øjebyn', 'Meitgo', 'Invigo', 'Greens Black' og 'Lissil'. 'Risager', der er kendt fra tidligere forsøg, var med i forsøget som målesort.

Sorterne blev plantet som et rækkeforsøg med 1,3 m mellem buskene og høstet ved håndplukning.

I alle tabellerne er sorterne opført i rækkefølge efter deres gennemsnitlige udbytte.

Resultater

Tabel 1 viser, at udbyttet gennemgående var meget stort, både for de enkelte år og i gennemsnit for alle høstår. De skotske sorter 'Ben Nevis' og 'Ben Lomond' gav de største udbytter, med et gennemsnit på over 6 kg pr. busk over 4 år. 'Risager' og den svenske sort 'Øjebyn' gav relativt pæne udbytter, der dog lå noget lavere end hos de to skotske sorter.

'Greens Black' er en meget gammel engelsk sort, der har været kraftigt opreklameret her i landet i de senere år. Sammenlignet med de øvrige sorter har den haft et meget lille udbytte.

'Malling Jet', der har meget lange blomsterklaser havde, som det fremgår af tallene, et stort

frugtfald. Dens gennemsnitlige udbytte er derfor blevet reduceret en del.

De tyske sorter 'Invigo', 'Lissil' og 'Meitgo' har alle tre, bortset fra 'Meitgo' i 1982, haft et lille udbytte.

Resultatet af den frostskaade, der i 1981 blev registreret i blomstringstiden, kan ses i tabel 1. Her fremgår det tydeligt, hvilke sorter der blev hårdest ramt. De sorter, der var i åben blomst da frosten indtraf, blev mest skadet. Den tidligst blomstrende 'Risager' og de to meget sent blomstrende 'Invigo' og 'Lissil' tog ingen skade. Alle de øvrige sorter fik reduceret udbyttet væsentligt.

'Ben Nevis' og 'Ben Lomond', der var de mest storfrugtede af de prøvede sorter, var begge kortklasede og havde tilbøjelighed til tidligt frugtfald.

'Malling Jet' var den kraftigst voksende af alle sorter med buske, der var helt uhåndterlige til maskinel høst. 'Risager' og 'Greens Black' gav de mindste buske, der heller ikke var gode til denne høstform.

Industriel bedømmelse af frugten

På Forskningslaboratoriet for Frugt- og Grøntindustri ved Blangstedgård, er der i forsøgsperioden udført forskellige analyser for at finde frem til de sorter, der er bedst egnede til industriel udnyttelse.

Som det fremgår af tabel 2, var der ikke nævneværdig forskel på sorterens tørstofindhold, der varierede fra 13 for de laveste til 15 for de højeste. Heller ikke på sorterens syreindhold, målt som titrerbar syre, var der væsentlig forskel; det svingede fra ca. 3 til godt 4%. Derimod var der meget stor forskel på indholdet af ascorbinsyre, vitamin C, hvor 'Ben Lomond' lå meget højt, mens 'Risager' og den beslægtede sort 'Øjebyn' begge havde et meget lille indhold.

Saftudbyttet i de forskellige sorter var også meget ens, bortset fra 'Malling Jet', der havde en lav saftprocent. Dette hænger sammen med, at den ved industriel forarbejdning er særdeles svær at presse.

Indholdet af farvestof viste ikke de store udsving, idet alle sorter var ret ensartede, men 'Ben

Nevis' havde det højeste indhold og 'Øjebyn' det laveste.

Der blev fremstillet marmelade af alle sorter, som blev smagsbedømt efter skala 0-10, hvor 10 angiver bedste smag. Den bedste karakter blev opnået af 'Ben Nevis', efterfulgt af 'Ben Lomond' og 'Risager', mens 'Invigo' og 'Lissil' smagsmæssigt blev bedømt som mindre gode.

Sortsbeskrivelse

'Ben Nevis'

Sorten har middelkraftig vækst, opretvoksende til overhængende med en buskform, der gør den velegnet til mekanisk høst. Klaserne er korte og bærrerne store, ensartet modne og meget velegnede til fremstilling af marmelade. Den er middeltidligt moden og kan anbefales til erhvervsmæssig dyrkning til trods for, at dens indhold af ascorbinsyre (vitamin C) er lidt lavt.

'Ben Lomond'

Busken, der har en noget kraftigere vækst end 'Ben Nevis', er ligeledes opret til overhængende og derfor velegnet til mekanisk høst. De korte klaser med store, ensartet modne bær af fin kvalitet, er særdeles rig på C-vitamin og meget velegnede til marmeladefremstilling. Ligesom 'Ben Nevis' modner den middeltidligt og kan anbefales til erhvervsmæssig dyrkning.

'Malling Jet'

På grund af den meget kraftige vækst med stærkt oprette buske, der er næsten 3 gange så store som hos 'Risager', kan den ikke anbefales til mekanisk høst. Klaserne er lange med store, lidt uens modne bær, der smagsmæssigt ikke har fået nogen god karakter ved fremstilling af marmelade.

Meget sen modning og stort frugtfald understreger yderligere, at den ikke kan anbefales til erhvervsmæssig dyrkning.

'Øjebyn'

Sorten, der er svagtvoksende med udbredt vækst, gav et tilfredsstillende udbytte, men kan på grund af den brede vækst ikke betegnes som hensigtsmæssig til mekanisk høst. Den har middelstore

Tabel 1. Bærudbytte, bærstørrelse, klaselængde og vægt af ryddede buske i 4 år og gennemsnit af disse

Sorter	Udbytte i kg pr. busk				kg pr. busk gns.	t pr. ha gns.	Forholdstal for udbytte	Vægt af 100 bær i g	Antal bær pr. 25 klaser	Vægt af 25 klaser i g	% frostskade 13/5-81	Vægt af ryddede buske kg
	1979	1980	1981	1982								
'Ben Nevis'	7,79	8,20	3,72	7,43	6,79	17,4	162	121	101	116	50	33,5
'Ben Lomond'	5,41	8,63	4,48	5,83	6,09	15,6	146	128	80	100	30	46,6
'Malling Jet'	2,62	7,50	2,70	4,95	4,44	11,7	106	105	95	99	75	55,8
'Øjebyn'	3,62	5,73	3,22	4,25	4,21	10,8	101	93	96	86	20	25,8
'Risager'	3,86	4,67	4,18	4,00	4,18	10,7	100	82	120	92	10	20,5
'Meitgo'	0,80	4,42	2,93	8,32	4,12	10,6	99	77	114	85	30	34,8
'Invigo'	1,65	2,83	5,65	6,08	3,80	9,7	91	74	133	97	0	35,0
'Greens Black'	2,03	4,25	2,55	4,30	3,28	8,4	78	84	127	100	75	20,3
'Lissil'	0,70	2,30	3,50	5,03	2,88	7,4	69	98	94	92	5	24,5

Tabel 2. Resultater fra råvareanalyser og smagsbedømmelse af marmelade for solbærsmag

Sorter	Refraktometertørstof g/100 g	Titrerbar syre i g citronsyre/100 g	Ascorbinsyre mg/100 g	Farvestofindhold, malvedinchlorid pr. g	Saftudbytte i %	Smag marmelade 0-10 10 = bedst
'Ben Nevis'	15	4,1	146	3,8	81	10
'Ben Lomond'	13	3,8	249	3,0	84	7
'Malling Jet'	13	3,4	153	3,1	76	4
'Øjebyn'	13	3,1	112	2,6	83	4
'Risager'	14	3,0	100	3,1	84	7
'Meitgo'	14	3,1	160	3,0	85	3
'Invigo'	15	3,2	240	3,6	84	2
'Greens Black'	15	3,2	210	3,2	84	4
'Lissil'	13	2,9	202	2,8	82	2

bær, der modner tidligt, men har et lavt C-vitamin indhold. Smagsmæssigt har den som marmelade ikke ligget særlig godt, hvorfor den ikke kan anbefales til erhvervsmæssig dyrkning.

'Risager'

Det er en velkendt sort, der giver et tilfredsstillende udbytte, men på grund af den brede, næsten nedliggende vækst, er den ikke velegnet til mekanisk høst. Klaserne er middellange med ret små bær og et meget lavt indhold af C-vitamin. Den modner meget tidligt og bedømmes som meget velsmagende til marmelade. I privathaver er den velegnet, mens den ikke mere kan anbefales til erhvervsmæssig dyrkning pga. dens brede vækst, der er uhensigtsmæssig til mekanisk høst.

'Meitgo'

Sorten giver en middelkraftig busk med opret vækst. Den har et tilfredsstillende udbytte samtidig med, at den kan høstes mekanisk. Den har små, middeltidligt modne bær med et lavt indhold af C-vitamin og er ikke særlig velsmagende i marmelade. Den kan ikke anbefales til erhvervsmæssig drift.

'Invigo'

Væksten er middelkraftig med en opret busk, der giver et lille udbytte. Bærrene, der er små, modner sent og har et højt indhold af C-vitamin. Den har smagsmæssigt ikke klaret sig særlig godt. Den egner sig til mekanisk høst, men får næppe nogen erhvervsmæssig betydning.

'Greens Black'

Sorten er blevet meget udbredt i erhvervet de senere år. Dens udbytte ligger meget lavt i forhold til de bedste sorter i forsøget. Væksten er svag og let udbredt med små bær, der har et højt C-vitaminindhold. Den modner middeltidligt, men er ikke særlig velsmagende som marmelade. Den kan høstes mekanisk, men burde efter udbyttets størrelse og smagsegenskaber ikke have den udbredelse, som det nu er tilfældet. Den klon, der var med i forsøget, er den samme som den, der er anvendt i erhvervet.

'Lissil'

Busken har ret svag vækst med små, sent modne bær, hvis smag er bedømt lavt for marmelade. C-vitaminindholdet er stort, og den kan høstes maskinelt. Da den ikke hverken udbyttemæssigt eller med hensyn til smag er særlig overbevisende, får den næppe nogen erhvervsmæssig betydning.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Abonnement på meddelelser fra Statens Planteavlsvforsøg kan bestilles ved indsendelse af abonnementsbeløbet til bladets ekspedition, Statens Planteavlsvkontor, Kongevejen 83, 2800 Lyngby, postgiro 200 2299, tlf. (02) 85 50 57. Abonnementsprisen er for 1983 80,00 kr. årligt excl. moms. Adresseændring bedes meddelt bladets ekspedition.
ISSN 0105-6514

Trykt i 8.000 eksemplarer.